

Länsstyrelsen
Västernorrland

Projektbeskrivning Vikarns avrinningsområde

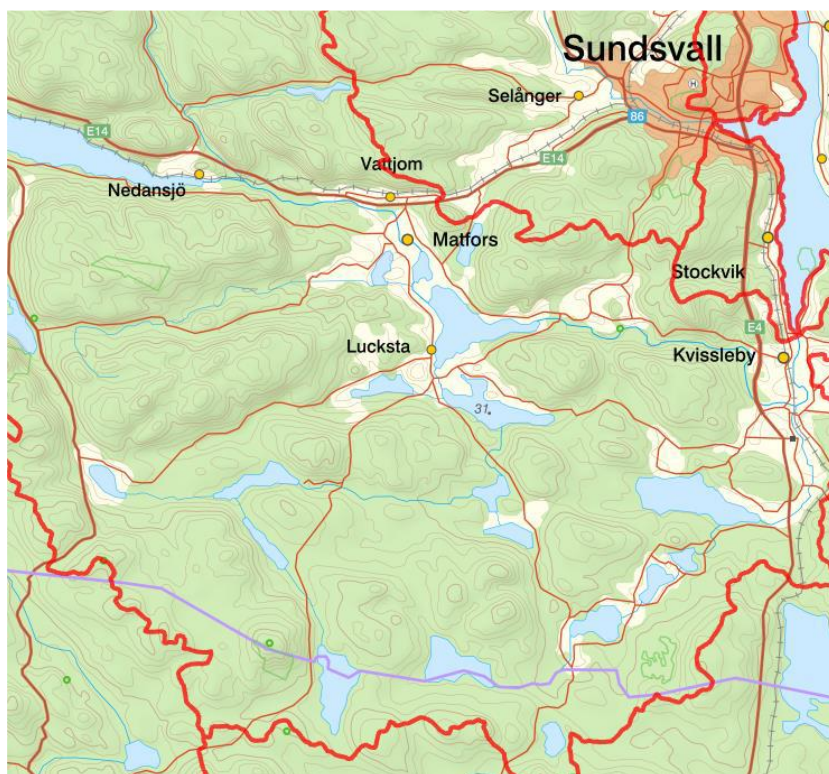

Omslagsbild: Gryttjesån/Tälglättån mellan Gryttjen och Malstabodsjön före restaurering

Foto: Jens Löfgren

Projektområde

Projektet omfattar vattendrag inom Vikarns avrinningsområde (som tillhör Ljungans huvudavrinningsområde) som har sitt källflöde från sjö eller tjärn. Totalt omfattas 33 vattendrag av projektet med en total vattendragsträcka på ca 75 km. 29 av vattendragen är egna vattenförekomster medan 4 av vattendragen är så kallade övrigt vatten. I flera vattendrag finns förekomst av flodpärlmussla och flodkräfta. Flera av vattendragen har höga naturvärden och enligt VISS klassas vattnen som naturliga då de inte bedömts vara kraftigt modifierade eller konstgjorda.

Figur 1. Karta över Vikarns projektområde ©Lantmäteriet

Orsak till åtgärder

Många av våra vattendrag är sedan tidigare påverkade av mänsklig aktivitet så som flottning, dammar, kvarnar, sågverk och vägar. Vid flottningen så gjordes leden så effektiv som möjligt genom att åns meandrande partier rätades ut, bifåror och kvillersystem lades igen, block sprängdes och större stenar schaktades ut längs med stränderna så att vattenflödet koncentrerades sig till huvudfåran. Vid anläggandet av vägar utgör felaktigt anlagda vattenvägpassager vandringshinder för fisk och andra vattenlevande djur. Även äldre dammar, kvarnar och sågverk påverkar biologin i vattendragen på olika sätt.

Effekterna av den mänskliga påverkan har gjort så att livsmiljöerna för strömlevande fisk och bottenfaunan radikalt har försämrats i våra vattendrag. Stånd- och övervintringsplatser har försvunnit, strandzonerna har mer eller mindre förstörts och de så viktiga bifårorna har torrlagts stora delar av året, vattendragens svämplan är mindre, lekbottnar har förstörts och vandringshinder har tillkommit som utgör barriärer i vattendragen.

Sundsvalls kommun och Länsstyrelsen Västernorrland har därför sedan 2020 arbetat med biologisk återställning för aktuella vattendrag i Vikarns avrinningsområde. Tanken med projektet är alltså att ta ett helhetsgrepp kring de olika vattendragen och genomföra relevanta åtgärder längs med hela

vattendragssträckan för respektive vattendrag. I och med att projektet är flerårigt kan åtgärder i ett vattendrag alltså pågå under flera år.

Vad vill vi förbättra

Syftet är att återskapa naturliga habitat så att vattendragen återfår en mer naturlig prägel så som det kan ha sett ut före flottledsrensning. Större block och stenar lyfts in från sidorna av vattendraget och eventuellt externt material tillförs. Stenarna läggs ut så att en jämn strömfördelning och syresättning av vattnet uppstår. Stenarna ger även en dämningseffekt vilket bromsar vattnets framfart vilket även ger upphov till lugna bakvatten och en utökad strandzon. Med tiden kommer även erosionen skapa och förändra vattendragen till de naturliga förutsättningarna. Även sidofårar och kvillersystem öppnas upp som tidigare lagts igen med sten och block. Förstärkning av befintliga lekbottnar med nytt lekgrus för att förbättra lekmöjligheter för öring och andra fiskar kan vara aktuellt.

Vandringshinder tas bort för att skapa fria vandringsvägar för fisk och andra vattenlevande djur och därmed återskapa konnektiviteten uppströms och nedströms i vattendragen.

Genom att genomföra restaurering av tidigare flottade sträckor i vattendragen förväntas öringen, som är värd fisk för flodpärlmussla, gynnas och på så sätt möjliggöra en ökad föryngring av flodpärlmusslan. Restaureringen av vattendragen bidrar även till förbättrade livsmiljöer för andra fiskar och vattenlevande djur.

Det långsiktiga målet är att gynna arterna öring (både stationär och havsöring), flodpärlmussla, flodkräfta, flodnejonöga och ål. För de havsvandrande arterna så krävs det en faunapassage vid Viforsens

kraftverk som är det första vandringshindret i Ljungan från havet sett för att avrinningsområdet ska tillgängliggöras.

Projektet bidrar till att uppfylla miljömålen levande sjöar och vattendrag och ett rikt växt- och djurliv, samt till att uppnå god ekologisk status i vattendragen.

Planerade åtgärder och aktiviteter

- Åtgärdskartering av vattendrag utifrån biotopkarteringsmetodiken.
- Framtagande av återställningsplaner.
- Restaurering av flottledspåverkade vattendrag.
- Borttagande av vandringshinder.
- Inventering av flodpärlmussla.
- Uppföljning före och efter genomförd restaurering genom elfiske.

Planerad uppföljning

I och med att projektet utförs i samarbete med länsstyrelsen så sker elfiske i de flesta vattendragen före och efter genomförd restaurering. Även inventering av flodpärlmussla sker före restaurering.

I samverkan med

I projektet är privata markägare både mindre och stora (exempelvis SCA), Trafikverket, Skogsstyrelsen, Attmar fiskevårdsområde och Länsstyrelsen Västernorrland viktiga samarbetspartners för att det ska vara möjligt att genomföra restaureringsarbete i vattendragen, samt för att kunna åtgärda vattenvägpassager som utgör vandringshinder.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen Västernorrland

Kontakta oss via e-post vasternorrland@lansstyrelsen.se, postadress
Länsstyrelsen Västernorrland, 871 86 Härnösand, eller ring vår växel
0611-34 90 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/vasternorrland.